

ועדת הבחירות המרכזית
לכנסת ה-19

השופט אליקים רובינשטיין

القاضي اليكيم روبينشتين

יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-19

رئيس لجنة الانتخابات المركزية للكنيست ال-19

ירושלים, י"ג בטבת תשע"ג
26 בדצמבר 2012

תב"כ 9/19

חבר הכנסת הרב ישראל אייכלר - סיעת יהדות
התורה

המבקש:

מפלגת קדימה

המשיבה:

פניה בעניין תעמולת בחירות אסורה

החלטה

א. זוהי בקשתו של חבר הכנסת הרב ישראל אייכלר. עניינה של הבקשה בטענה, כי מודעת חוצות שפורסמה מטעם מפלגת קדימה, המתייחסת לתשלומים לחיילים ולאברכים, היא תעמולת בחירות אסורה.

הבקשה

ב. הבקשה נסכה סביב מודעה מטעמה של מפלגת קדימה (המודעה לא צורפה לבקשה, כי אם לתגובת המשיבים), הנושאת את הכיתוב הבא:

"אברכים = 3400 ש"ח לחודש
חיילים = 352 ש"ח לחודש

לשלם לחיילים כמו לאברכים!"

ג. בבקשה – שלא נתמכה בתצהיר – נטען, כי מדובר בפרסום מסית, שמטרתו היא לעורר איבה ומדנים נגד היהודים החרדים "הקרויים בסלנג ההמוני 'אברכים'", וכי הדבר עלול לגרום לשנאה ואף לאלימות. נטען, כי עצם הפניית התעמולה נגד ציבור מוגדר היא הסתה לגזענות. נאמר, כי "גם אם 'האברכים' אינם בני גזע אחד, הרי עצם השימוש בחיילים מחד ויהודים מאידך, היא הסתה מסוכנת עד שפיכות דמים". עוד נטען בבקשה, כי המודעה מטעה את הציבור, באשר שכרם של אברכים אינו 3,400 ש"ח, וכאשר חייל נשוי מקבל שכר חודשי העולה "פי שלושה ממה שמקבל אברך נשוי". נאמר כי "השימוש בחיילים בהסתה המונית, מסוכנת (כך במקור - א"ר) לא רק לחרדים". נתבקשה איפוא "פסילת התעמולה האנטישמית של קדימה".

ד. בהחלטה מיום 24.12.12 התבקשה תגובת מפלגת קדימה. בתגובה מיום 25.12.12 (שאף היא לא נתמכה בתצהיר) נאמר, כי אחד הדגלים המרכזיים שהניפה קדימה הוא המאבק לשוויון בנטל ותגמול ראוי לחיילים. נאמר, כי המודעות אינן פוגעניות ואין בהן קריאה לפגוע בזכויותיהם של האברכים, וכי הן אינן מכוונות נגד ציבור האברכים (אלא לטובת החיילים). נטען, כי האברכים הם חלק מעם ישראל, וכי גם אליבא דחבר הכנסת אייכלר הם אינם "בני גזע אחד", ודי בכך על מנת לדחות את טענת הגזענות. עוד נטען, כי לא קיים חשש לפגיעה בערך מוגן אחר ברמה המצדיקה את הגבלת חופש הביטוי של קדימה. באשר לטענת ההטעיה נאמר, כי "הסכום שצוין במודעה (3,400 ש"ח) כתשלום שמקבל אברך מבוסס על נתונים ומהווה הערכה זהירה ביותר, כאשר הנתונים מלמדים כי כפועל חלק מהאברכים אף מקבלים תשלומים בסכומים גבוהים יותר". בהקשר זה צורפו לתגובה מחקר של המועצה לכלכלה במשרד ראש הממשלה, וכן פרסומים שונים מן העיתונות. נטען, כי יושב ראש ועדת הבחירות אינו מפקח על דיוקם של פרסומי תעמולה. לבסוף נטען, כי סמכותו של יושב ראש ועדת הבחירות לפסול שלטי חוצות "שמורה למקרים קיצוניים וברורים ואינה מיועדת למקרה שלפנינו".

ה. בתשובה (ברשות) לתגובה נטען כי התגובה כוללת נתונים שקריים, שכן לגבי תלמיד ישיבה רווק מקבלת ישיבה (לא התלמיד עצמו) 740 ש"ח לעומת 352 ש"ח כדמי כיס לחייל שכלכלתו על צה"ל. אברך נשוי מקבל 900 ש"ח ואזי אין הישיבה מקבלת דבר, ואילו חייל נשוי מקבל פי ארבעה, והבטחת הכנסה ניתנת רק לרבע מכלל האברכים הנשואים בתנאי שהאשה אינה מפרנסת ולהם שלושה ילדים. ואחרים במצב כלכלי

דומה מקבלים פי שלושה. הסתה, כך נטען, גורמת לרבים לחשוב שהחרדים מופלים לטובה.

הכרעה

ו. לאחר עיון בבקשה, כתגובה ובתשובה לתגובה, חוששני שאין בידי להיעתר לבקשה.

ז. אדרש תחילה לשאלת הסמכות. בהחלטתי מיום 12.12.12 בעניין לואיס פרנקנטלר ואח' נ' ח"כ פרופסור אריה אלדד ואח' קבעתי, כי ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית מסורה הסמכות להתערב בתוכנם של פרסומי חוצות (ראו פסקאות ז-טז להחלטה זו). ערר שהוגש על החלטה זו לוועדת הבחירות המרכזית נדחה ביום 25.12.12. האמור בהחלטה בעניין עוצמה לישראל בהקשר הסמכות יפה גם לענייננו, והדברים נתונים לשיקול דעת. על הפעלתו של שיקול הדעת נעמוד להלן.

ח. בגדר הפעלת שיקול דעתו של יושב ראש ועדת הבחירות, עליו להתחשב בשני שיקולים נוגדים: האחד, אינטרס ההגנה על חופש הביטוי, ובמיוחד ביטוי פוליטי במסגרת מערכת בחירות; השני, אינטרס השמירה על שלום הציבור (בג"צ 212/03 חרות התנועה הלאומית נ' יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש עשרה, פ"ד נז(1) 750; בג"צ 2194/06 מפלגת שינוי-מפלגת המרכז נ' יושבת ראש ועדת הבחירות המרכזית (לא פורסם)). אכן, החופש להשמיע דעות הוא חיוני לקיומו של הליך בחירה דמוקרטי. על הכף השניה של המאזניים מוטל, כאמור, אינטרס הכלל בכיטחון, בשלום ובסדר ציבורי. אינטרס זה כולל גם הגנה מפני פגיעה ברגשותיו של הציבור במיוחד "במקרים בהם הפגיעה ברגשות הטמונה בביטוי עולה כדי כיוזי והשפלה" (פרשת שינוי, פסקה 13 לפסק דינו של הנשיא ברק), וכן הגנה מפני דברי גזענות.

ט. לאחר שעיינתי במודעה נשוא הבקשה, איני סבור כי היא באה בקהלם של המקרים, המצדיקים את הגבלתו של חופש הביטוי הפוליטי בתקופת בחירות. סוגית שירותם של אברכים בצבא ההגנה לישראל היא סוגיה ציבורית מן המעלה הראשונה, המעסיקה את השיח הציבורי והמשפטי בישראל מזה שנות דור למצער. סבורני, כי קריאה להשוואת תנאיהם של חיילים בצבא ההגנה לישראל לתנאיהם של אברכים מצויה בגדרו של השיח הציבורי הלגיטימי, והיא אינה הסתה נגד יהודים חרדים. היא

בודאי אינה "אנטישמית", כנטען בבקשה. אכן, זכותו המלאה של הציבור החרדי, וכך של מציגיו הפוליטיים, שלא להסכים למודעה זו. זכותם המלאה גם לחלוק על דיוקה ולהציג נתוני נגד, כפי שעשו בחשובה לתגובה. אולם אי הסכמה למודעה אין בה כדי להגביל את חופש הביטוי של מפלגת קדימה. לכך נדרש יותר מאי הסכמה. גזענות היא אחד המקרים שבהם יוגבל חופש הביטוי; ראו החלטתי האמורה בעניין פרנקנטלר. הסתה נגד יהודים חרדים ככאלה – כגון הצגתם באור משפיל בסטראוטיפ מכליל בשל מראם ומלבושם, למשל – היא כזאת; ראו החלטתה של יושבת ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16, השופטת (כתארה אז) ביניש, לפסול קטע מתשדיר בו מופיעות דמויות של אנשים, חרדים על פי לבושם, הנדבקים לרגלו של אדם חילוני ההולך ברחוב ונגררים אחריו על הכביש בצורה מבישה, כאשר כסופו של הקטע מתפוגגים החרדים בדרך לא ברורה, ונותרת מגבעת אחת על הרצפה המותירה מקום לדמיון להשלים כיצד מתפוגגים האנשים; עתירה כנגד החלטה זו נדחתה בפסק הדין בפרשת שינוי, וראו בהיקש סעיף 144 ר' לחוק העונשין, תשל"ז-1977. דבר זה לא התקיים בנידון דידן. אציין כאופן כללי, כי גם אם ראוי להעדיף במערכת בחירות מסרים חיוביים בדבר עדיפותה הנטענת של הרשימה המפרסמת על זולתה, תחת הכאה על חטא על חזה הזולת, קשה מאוד לעצב כויכוח פוליטי תבנית שלא תכלול טענות או ביקורת כלפי יריב פוליטי כזה או אחר. אוסיף, כי במכתב לאחד הפונים מן הציבור בימים אלה כתבתי "... טוב תנהגנה הרשימות המתמודדות בבחירות לכנסת אם תנקוטנה בלשון נקיה, ותזנחנה את נתיב ההתלהמות ... למרבה הצער, לעתים דעה זו משאלה היא. מכל מקום, גם אין פסול בדברי ביקורת כל עוד אינם חורגים לתחום הפלילי". יש רק לקוות שכל הנוגעים בדבר יזכרו את איסורי לשון הרע, הן במשפט הנוהג בישראל והן במשפט העברי, נושא שעליו מסר נפשו החפץ חיים זצ"ל, מגדולי התורה ברורות שקדמו לשואה, והדברים נאמרים הן כעניין משפטי הן כעניין ערכי.

י. מוסיף המבקש וטוען, כי המודעה מטעה את הציבור. בתגובה נטען, כאמור, כי יש לדחות טענה זו וכי הסכום הנזכר במודעה מבוסס על "הערכה זהירה ביותר", וצורפו תימוכין שונים. בתשובה לתגובה נטען, כאמור, כי הדברים מבוססים על נתונים שאינם אמת.

יא. לאחר העיון, אתקשה להידרש לטענת ההטעיה לאמיתה. בהחלטתה כתב"כ 19/17 מפלגת העבודה הישראלית נ' מפלגת קדימה מיום 22.3.06 קבעה יושבת ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-17, השופטת (כתארה אז) ביניש, כי "ליו"ר ועדת הבחירות אין כלים לבחון את אמיתות התשדירים ואת דיוק ההצהרות בהם, ואין זה

בגדר סמכותו לפסול תשדיר שלכאורה נאמרים בו דברים שאינם נכונים. הקביעה מהי ה'אמת' ומה 'אינו אמת' אינה מסורה ליושב ראש ועדת הבחירות ועל כן, אי-אמירת אמת לכאורה בתשדיר תעמולה אינה עילה לפסילתו". בהחלטתו בתב"כ 4/18 רא"ל חשה יעלון ואח' נ' מפלגת קדימה מיום 27.1.09 קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-18, המשנה לנשיאה ריבלין, כי "יש להניח כי לא כל אשר נאמר בתשדירי התעמולה אמת הוא. אכן הדבר אינו ראוי אלא שאין ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית כלים לבחון את אמיתות הדברים; ממילא אין בידי הכח לפסול את השידור מטעם זה".

יב. כשלעצמי, איני סבור – ובמובהק – כי תעמולת בחירות צריכה להוות כמה לפרסומם של דברי שקר או הטעיה, אף מעבר לגזענות או לעניינים פוליטיים. מצטרף אני לדבריו של יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16 ולראשות הממשלה, השופט (כתארו אז) מ' חשין, כי "אם אתקל בקטע שידור שיש בו על פניו כדי להטעות את הצופה או את המאזין, לא אהסס לפסול אותו על אחר" (מכתבו לסגני יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית מיום 16.1.01). עם זאת, על הטוען להטעיה להוכיח טענה זו בראיות ברורות וחד משמעיות, והדברים צריכים להיות ברורים על פניהם, אפשר לומר – זועקים. ספק פועל, מטבע חופש הביטוי והשכל הישר, לטובת המפרסם. במקרה דנא אין בידי כמובן להכריע (כדרך שציין המשנה לנשיאה ריבלין בקטע שצוטט מעלה) באשר לנכונות הפרטים שבמחלוקת, בודאי לא ברמת ההוכחה הגבוהה והמובהקת הנדרשת מן המבקש פסילה, כדי שעל פניהם יצדיקו הדברים נקיטה בצעד של צו מניעה.

כללם של דברים

יג. על יסוד האמור, אין בידי להיעתר לבקשה.

ניתנה היום, י"ג בטבת התשע"ג (26.12.12).

אליקים רוזינשטיין
שופט בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית לכנסת ה-19

הכנסת
KNESSET

Rabbi Israel Eichler, MK
Chair, United Torah Judaism
Parliamentary Group

ח"כ הרב ישראל אייכלר
יו"ר סיעת יהדות התורה
הכנסת, ירושלים

יא טבת תשע"ג 24.12.12

בס"ד,

לכבוד

יו"ר ועדת הבחירות
השופט אליקים רובינשטיין
ירושלים

הבדון: פסילת תעמולת הסתה נגד עם "האברכים".

מפלגת קדימה מפרסמת סיסמא מסיתה ושקרית לפיה: 350 שקל לחיילים 3400 שקל לאברכים. מהיום אף מחייבים את חברות האוטובוסים המונופוליסטית, לפרסם את השלטים המסיתים הללו, על אפם וחמתם של הנוסעים החרדים, המהווים חלק ארי בקרב משתמשי התחבורה הציבורית. מעבר להסתה יש כאן שקר מספרי בוטה על "3400" שמקבל אברך הלומד תורה, דבר שלא היה ולא נברא. מטרת הפרסום היא לעורר איבה ומדנים נגד היהודים החרדים הקרויים בסלנג ההמוני "אברכים". הדבר עלול לגרום לשנאה ואף לאלימות והיא חמורה יותר מן הסיסמא "אין חובות אין זכויות", שפסלתם בצדק כי היא מסיתה נגד הערבים.

תעמולה זו של מופז מסיתה את ההמון שאינו יודע להבדיל בין דמי כיס שמקבל חייל, מעבר להוצאה השוטפת להחזקתו ופרנסתו והוצאות הבריאות וההכשרה האזרחית שלו וכל ההטבות הפרישה הנילוות אליו, לבין המילגה הזעומה של 800 שקל שמקבל אברך נשוי עם ילדים בלי שום תוספת לכולל או לישיבה המקבלת את התקציב הממשלתי, עליו נאמר "אל תלהם את להם רע עין".

ב. חייל נשוי מקבל שכר חדשי העולה פי שלשה ממה שמקבל אברך נשוי, ושוב בלי לקחת בחשבון את ההוצאה האזרחית (מזון ובריאות הסעות ולימודים) של החזקת חייל בצבא. עצם הפניית התעמולה נגד ציבור מוגדר שנאווי ומודר, בקרב חלק גדול מן הציבור המוסת נגד החרדים בכל ימות השנה ברוב כלי התקשורת, היא הסתה לגזענות. גם אם "האברכים" אינם בני גזע אחד בלבד, הרי עצם השימוש בחיילים מחד ויהודים מאידך, היא הסתה מסוכנת עד שפיכות דמים.

השימוש בחיילים בהסתה המונית, מסוכנת לא רק לחרדים. אשר על כן אבקש דיון דחוף ומיידי לפסול את התעמולה האנטישמית של קדימה.

בתודה מראש

ח"כ הרב ישראל אייכלר

יו"ר סיעת יהדות התורה

העתק לחברי הועדה הרב יהושע פולק, הרב אברהם וובר, הרב יהודה אבידן.

כתובת: הכנסת, ירושלים.

טלפקס: 02-6408475 ניד: 057-3123555 אימייל: ieichler@knesset.gov.il

057-3123555

02-6408475